

Juristen en rechtsgeleerdheid: de schade van isolement

Een algemene uitspraak over juristen vertoont gelijkenis met een kwalificatie van het blanke ras. Er zijn er zoveel, en ze verschillen onderling zo enorm, dat alleen al streven naar globale waarheden een demonstratie van ijdelheid zou zijn. Daarom concentreer ik mijn korte beschouwing op een aantal opvallende beelden zonder algemene pretentie. Denkend aan juristen ontwaar ik:

- de tengere gestalte van Huib Drion, die in zijn Leidse flat mijn doctoraalscriptie aandachtig en langdurig met mij besprak, omgeven door teksten over en van Proust
- de koffer van Robert Feenstra die, tot verbazing van velen die zijn aanvangscolleges hadden verdragen, voor keuzevakkers als een detectiveschrijver kon vertellen over zijn rechtshistorisch onderzoek
- het doctoraalexamen bij Albert Mulder, die mij determinisme verweet omdat ik criminaliteit verbond met uitbuiting
- de merkwaardige lethargie binnen het docentencorps van een juridische faculteit gedurende de jaren zestig waarin het individualisme hoogtij vierde en het werken aan een gemeenschappelijk curriculum steeds op de tweede plaats leek te komen (zou het nu anders zijn?)

en later

- de merkwaardige veldslagen tussen de Rode Baron Van Wijnbergen enerzijds en de RK baronnen Duijnstee en Van der Grinten rond de besturing van de juridische faculteit te Nijmegen, steeds met elegance door de eerstgenoemde verloren
- de merkwaardige dictatuur der wetgevingsjuristen op het departement van Onderwijs en Wetenschappen, die zonder enige kennis van beleidstheorie of bestuurskunde het erfgoed van de onderwijspacificatie beheerden, alsof na 1917 niets meer was voorgevallen
- het monsterverbond tussen diezelfde juristen en automatiseerders, dat bestond uit de vergunning door de laatsten aan de eersten om tal van regelingen onbepaald ingewikkeld te maken, " omdat de computer de uitvoering toch wel aankan"; dit verbond leidde later tot de bekende rampen zoals die rond studiefinanciering
- het amusante gesprek tussen Ernst Hirsch Ballin, toenmalig regeringscommissaris voor de deregulering, en mij als voor de hoger onderwijswetgeving verantwoordelijke directeur-generaal waarin hij mij verweet in een nieuw ontwerp van wet wat al te veel te hebben gedereguleerd en daardoor de rechten van de bijzondere universiteiten te hebben aangetast
- de waarschuwing van Dubbink als president van de Hoge Raad, dat men de trias politica vernietigt indien men de rechterlijke macht ertoe dwingt om deels tevens de rol van wetgever op zich te nemen

en nog veel later

- de irritante dominantie van juristen in het debat over democratie, met name over de ministeriele verantwoordelijkheid, waar zij de claim neerleggen dat een juridische redenering het debat zou moeten beheersen. Zulks terwijl die verantwoordelijkheid een politicologische notie is, en versterking van de hedendaagse democratie een diepere oriëntatie vergt dan het bestuursrecht in formele zin kan bieden. In de verticale oriëntatie omtrent de ministeriele verantwoordelijkheid raakt het denken aan (ook horizontale) checks and balances steeds verder op de achtergrond. In feite voeden de bestuursjuristen met die opvatting over smalspoordemocratie autoritaire gezichtspunten van politieke leiders
- de verstandige taal van de topambtenaar-jurist Geelhoed en (weinig) anderen in het pleidooi voor verhoging van de kwaliteit van de wetgeving en van de wetgevers
- de waarschuwingen van de bestuurder Van Kemenade en de zijnen tegen verdere juridificering van de samenleving, en de pedante reactie van regeringszijde dat het zo'n vaart niet loopt
- de wanprestatie van sommige bestuurders van juridische faculteiten die menen dat de beste toekomstkansen voor die faculteit zijn gelegen in het afstoten van alle metajuridica, zulks terwijl de meerderheid van de wetenschappelijke productie en van belangrijke innovaties steeds uit de ontmoeting van juridische en omliggende disciplines is voortgekomen.

Rechtsgeleerdheid is geen enkelvoudige wetenschappelijke discipline. Juridisch denken berust volgens sommigen vooral op het denken bij analogie, en verschilt daarom wezenlijk van (andere) disciplines. Het juridische bestel is naar sommiger opvatting gescheiden van de rest van de wereld, in hoge mate autarkisch (autopoietisch heet dat in het jargon).

Naar mijn opvatting is een dergelijke situering van het juridische element in ons bestaan levensgevaarlijk. Juristen zouden de laatsten in de wereld mogen zijn die zich van anderen afkeren of de ontmoeting schuwen. Rechtsgeleerdheid is sociaal van aard, en de wetenschap maatschappelijk georiënteerd. Isolement is dodelijk.

Het debat over de vormgeving van juridische faculteiten is daarom niet puur academisch van aard, en behoort niet alleen door juristen te worden gevoerd.

Prof. (mr) dr. R.J. in 't Veld